

مطابق با فتاویٰ
حضرت آیت اللہ العظمیٰ مکارم شیرازی رحمۃ اللہ علیہ

احکام ماوران

تہیہ و تنظیم: ر. شریفی

مطابق با فتاوی

حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی رحمته الله

احکام ماوران

تهیه و تنظیم: ر. شریفی

فهرست‌نویسی پیش از انتشار: توسط انتشارات امام علی بن ابی‌طالب (ع).

سرشناسه: مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۰۵ -

عنوان و نام پدیدآور: احکام مادران / مطابق با فتاوی مکارم شیرازی؛ تهیه و تنظیم: ر. شریفی.

مشخصات نشر: قم: انتشارات امام علی بن ابی‌طالب (ع)، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۲۰۸ص.

شابک: 978-964-533-224-0

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا.

موضوع: فقه جعفری - رساله عملیه

موضوع: مادران - وضع حقوقی و قوانین (فقه)

موضوع: زنان - وضع حقوقی و قوانین (فقه)

شناسه افزوده: ر. شریفی (۱۳۶۶)، گردآورنده.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۱۱۳ الف ۷ م / ۹ / ۱۸۳ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۳۴۲۲

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۷۲۲۵۵

ناشر برتر

نوزدهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران

احکام مادران

مطابق با فتاوی آیت الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله)

تهیه و تنظیم: ر. شریفی

تیراژ: ۲/۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

صفحه و قطع: ۶۴ صفحه / رقعی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴

چاپخانه: سلیمانزاده

ناشر: انتشارات امام علی بن ابی‌طالب (ع)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۳-۲۲۴-۰

قم - ابتدای خیابان شهدا - کوی آمار (۲۲) - پلاک ۱۵

تلفن: ۳۷۷۳۲۴۷۸ دورنگار: ۳۷۸۴۰۰۹۹

www.imamalipub.ir

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عمل ابن رسالہ مجزی و مبری
ذمہ است ان شاء اللہ

تم نامہ کلام الہی

فهرست مطالب

پیشگفتار ۱۱

فصل اول: پیش از بارداری / ۱۷

الف) اقدام به بارداری با وجود احتمال بالای تولد نوزاد بیمار ۱۷

ب) کنترل جمعیت ۱۷

۱. جلوگیری از بارداری ۱۷

۲. وازکتومی ۱۸

۳. بستن لوله‌ها ۱۸

۴. کپسول نورپلانت ۱۸

ج) تعیین جنسیت ۱۸

۱. انتخاب جنسیت جنین ۱۸

۲. عمل‌های انتخاب جنسیت جنین ۱۹

۳. از بین بردن جنین‌های اضافه در عمل انتخاب جنسیت ۱۹

د) شیوه‌های نوین بارداری ۱۹

۱. روش تلقیح نطفه بیگانه ۱۹

۲. مادر جانشین ۲۰

۶. احکام مادران (قبل و بعد از بارداری).....

۳. روش I.V.I..... ۲۰
۴. روش تلقیح مُجاز با نطفهٔ مرد بیگانه..... ۲۰
۵. مواردی که تخمک زن مشکل دارد..... ۲۱
- ه) از بین بردن نطفهٔ رشد یافته در آزمایشگاه..... ۲۱
- و) فریز کردن نطفه یا جنین انسان در آزمایشگاه..... ۲۱
- ز) سلول‌های بنیادین..... ۲۱
- ح) حکم نزدیکی با همسر در شب‌های اول ماه‌های قمری..... ۲۲
- ط) آزمایش خون جهت تشخیص بارداری در زمان روزه..... ۲۲

فصل دوم: جنین و زن باردار / ۲۳

- الف) نماز، روزه، خمس، زکات فطره..... ۲۳
۱. نماز نشستهٔ زن باردار..... ۲۳
۲. نماز خواندن با وجود ترشحات زنانه (فاقد خون)..... ۲۳
۳. نماز میت برای جنین..... ۲۴
۴. روزهٔ زن باردار..... ۲۴
۵. زکات فطرهٔ جنین..... ۲۴
۶. خمس هدایای جنین..... ۲۴
۷. کفارهٔ زن باردار بر عهدهٔ کیست؟..... ۲۴
- ب) غسل، کفن، دفن..... ۲۴
۱. غسل مس میت برای جنین مردهٔ داخل شکم..... ۲۴
۲. غسل میت برای جنین..... ۲۵
۳. غسل مس میت برای قل زنده در رحم در صورت اسقاط قل دیگر..... ۲۵

فهرست مطالب.....	۷
۴. چگونگی غسل دادن جنینی که قطعه قطعه شده.....	۲۵
۵. چگونگی کفن و دفن جنینی که قطعه قطعه شده.....	۲۵
۶. چگونگی دفن جنین با مادر باردارش.....	۲۵
۷. تماس دست پزشک با جنین مرده داخل شکم.....	۲۶
ج) مسائل مربوط به علوم پزشکی.....	۲۶
۱. مراجعه به پزشک غیر همجنس.....	۲۶
۲. نگاه به عورت زن توسط دانشجویان پزشکی.....	۲۶
۳. زایمان و کورتاژ توسط دانشجویان پسر.....	۲۶
۴. نگاه به عورت زن هنگام وصل سوند.....	۲۷
۵. سزارین.....	۲۷
۶. نگهداری از جنین مرده داخل شیشه آزمایشگاه.....	۲۷
۷. تشریح بدن جنین.....	۲۷
۸. انتقال جنین از یک رحم به رحم دیگر.....	۲۷
د) نجاست و طهارت.....	۲۸
۱. نجاست یا طهارت بدن جنین مرده.....	۲۸
۲. نجاست و طهارت کیسه آب.....	۲۸
۳. نجاست یا طهارت جفت جنین.....	۲۸
ه) مسائل مورد ابتلای عموم.....	۲۸
۱. رضایت زوجه برای باردار شدن.....	۲۸
۲. تغذیه جنین از خون مادر.....	۲۸
۳. حمایت های زوج از زوجه در بارداری.....	۲۹
۴. خونابه دیدن در بارداری.....	۲۹

۸..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

۵. آمیزش در بارداری ۲۹
۶. نگهداری جنین ۲۹
۷. سقط جنین..... ۳۰
۸. ديه ۳۱
۹. وارثان جنین ۳۱
۱۰. ارث بَرى جنین ۳۱
۱۱. وصیت مالی برای جنین ۳۲
۱۲. خوردن مال مخلوط به حرام در دوران بارداری..... ۳۲
۱۳. استفاده زن باردار از اموال غیر مخمس دیگران ۳۲
۱۴. طلاق زن باردار ۳۲
۱۵. عده وفات..... ۳۳

فصل سوم: نوزاد و مادر / ۳۵

- الف) نفاس..... ۳۵
۱. تعریف نفاس ۳۵
۲. مقدار نفاس..... ۳۵
۳. غسل نفاس ۳۷
۴. نزدیکی با زن در حال نفاس..... ۳۷
۵. روزه در نفاس ۳۸
۶. طلاق در نفاس ۳۹
۷. نفاس در بارداری خارج از رحم..... ۴۰
- ب) آداب اولیه پس از تولد..... ۴۰

فهرست مطالب..... ۹

۱. برداشتن کام ۴۰

۲. گفتن اذان و اقامه در گوش نوزاد ۴۰

۳. نام‌گذاری نوزاد ۴۰

۴. عقیقه ۴۱

۵. ولیمه تولد ۴۲

۶. غسل چله ۴۲

۷. دفن کردن بند ناف ۴۳

(ج) شیردهی ۴۳

۱. شیربها ۴۳

۲. اجازه گرفتن از شوهر برای شیر دادن به کودک دیگران ۴۳

۳. شیر دادن در حال جنابت ۴۳

۴. شیر خوردن نوزاد از سینه زخمی و خونی مادر ۴۴

۵. خوردن شیر همسر ۴۴

۶. خوردن شیر اجنبی ۴۴

۷. حکم حجاب زن شیرده در مقابل نامحرم ۴۴

۸. محرمیت به واسطه شیر دادن ۴۴

۹. راه محرمیت پسر خوانده ۴۹

۱۰. راه محرمیت دختر خوانده ۴۹

(د) طهارت و نجاسات ۴۹

۱. بول نوزاد ۴۹

۲. مدفوع نوزاد ۵۰

۳. استفراغ نوزاد ۵۰

۱۰. احکام مادران (قبل و بعد از بارداری).....

۴. نجاست و طهارت بند ناف ۵۰
۵. نجاست مسجد توسط نوزاد ۵۰
۶. نوزاد و مس قرآن ۵۱
۷. طهارت لباس های نجس نوزاد در ماشین لباسشویی ۵۱
۸. لباس پرستار نوزاد ۵۱
- ه) نماز، روزه، حج ۵۲
۱. در آغوش گرفتن نوزاد در میان نماز ۵۲
۲. شیر دادن نوزاد حین نماز ۵۲
۳. برداشته شدن مهر نماز توسط نوزاد ۵۲
۴. جدا شدن از نماز جماعت به دلیل مراقبت از نوزاد ۵۳
۵. شکستن نماز به علت خطر جانی برای نوزاد ۵۳
۶. روزه زن شیرده ۵۳
۷. اعمال حج نوزاد ۵۳
۸. بوسیدن نوزاد در حین نماز ۵۴
- و) امور مالی نوزاد ۵۴
۱. یارانه نوزاد ۵۴
۲. نفقه ۵۴
۳. خمس پس انداز مال نوزاد ۵۵
۴. ارث ۵۵
۵. هدایای نوزاد ۵۵
۶. فطره نوزاد ۵۵
- ز) تربیتی، پرورشی ۵۵

۱. تربیت	۵۵
۲. سلام کردن نوزاد	۵۶
۳. غیبت نوزاد	۵۶
۴. ناسزاگویی به نوزاد	۵۶
۵. برگردن داشتن حق الناس از طرف نوزاد و حلالیت گرفتن	۵۶
۶. ضرب و جرح نوزاد توسط والدین	۵۶
۷. نزدیکی کردن در حضور نوزاد	۵۷
۸. نگاه به بدن عریان والدین	۵۷
۹. حد پوشش نوزاد	۵۷
ح) مسائل مرتبط با اعمال جراحی	۵۷
۱. ختنه پسران و علت آن	۵۷
۲. ختنه دختران	۵۸
۳. نوزادان دو جنسی	۵۸
۴. جدا کردن دو قلوبهای بهم چسبیده	۵۹
۵. عمل نوزاد شش انگشتی	۵۹
ط) مسائل متفرقه	۵۹
۱. استفاده از طلا برای نوزاد پسر	۵۹
۲. عقد بستن نوزاد	۵۹
۳. ازدواج با صغیره به قصد محرمیت	۶۰
۴. عقد موقت دختر بچه برای پدر پدرخوانده	۶۰
۵. محرمیت ربیبه	۶۰
۶. نبش قبر نوزاد	۶۱

۱۲..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

۶۱..... ۷. حضانت بچه

۶۱..... ۸. وضعیت نوزاد نسبت به قبله در هنگام تخلی

۶۱..... ۹. تشخیص کفر یا اسلام بچه‌های غیر بالغ، غیر ممیز

۶۲..... ۱۰. دفن دو قلوهای بهم چسبیده

۶۲..... ۱۱. پرداخت كفارة زنان شیرده یا باردار

۶۲..... ۱۲. روزه زن مستحاضه

۶۲..... ۱۳. نگاه به عورت کودکان در زمان تخلی

۶۳..... ۱۴. تشخیص بزرگ‌تر بودن یکی از دو قلوهای پسر

پیشگفتار

آنچه از اعتقادات ما برمی آید این است که خداوند متعال در آفرینش انسان هدف مهمی داشته و دنیا را وسیله آزمایش او قرار داده است و ذات انسان را به سوی کمال سوق داده و در این مسیر راهنمایی را به منظور هدایت او انتخاب کرده است.

ابتدا پیامبران راهنمایان انسان بودند و بعد از آن که دین به طور کامل در اختیار بشر قرار گرفت و ادامه این رسالت بر عهده نسل پیامبر اسلام ﷺ به عنوان امام و پیشوا نهاده شد، خداوند، نعمت را بر انسان تمام کرد. در زمان غیبت صغرای مهدی فاطمه علیها السلام به امر پروردگار نواب اربعه به نیابت از وی کار تبلیغ اسلام و رفع شبهات را انجام دادند و شش روز قبل از مرگ آخرین نایب (ابوالحسن علی بن محمد سمري) امام زمان (عجل الله تعالی فرجه شریف) نامه ای برای او فرستادند با این مضمون که شش روز دیگر از دنیا خواهی رفت و به احدی وصیت مکن که پس از وفات تو قائم مقام تو گردد، که غیبت تامه واقع شده است.

شش روز بعد از این واقعه ابوالحسن علی بن محمد سمري نیز وفات می‌یابد و غیبت کبرای امام زمان علیه السلام آغاز می‌شود. اما آنچه اهمیت دارد این است که بشر همواره برای رسیدن به کمال تلاش کرده و خواهد کرد و این تلاش در هیچ دوره‌ای کم نشده است. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: «كُلَّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ؛ هیچ مولودی به دنیا نمی‌آید مگر بر فطرت»^۱ فطرت انسان، انسان را به سوی شناخت کمال مطلق سوق می‌دهد. حال این‌که ما بندگان، در این زمان از طریق چه کسی رفع شبهات کرده و مسائل دین خود را جويا شویم؟ سؤالی است که اذهان ما را درگیر خود کرده است، ضمن این‌که با پیشرفت علم، مسائل مختلفی پیش می‌آید که گاه از درک آن‌ها نیز عاجزیم.

در پاسخ این سؤال می‌توان گفت:

امام عصر علیه السلام در نامه‌ای می‌فرماید: «وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَأَقِعةُ فَأَرْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ؛^۲ در پیشامدها به روایت احادیث ما (فقها) رجوع کنید، زیرا آنان حجت من در میان شما هستند، و من هم حجت خداوند بر آن‌ها می‌باشم». مخاطب این رقعہ در واقع جامعه شیعه عصر غیبت کبراست؛

۱. علامه طبرسی، تفسیر جوامع الجامع، ذیل آیه ۳۰ سوره روم.

۲. حر عاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشیعه، ج ۲۷، ص ۱۴۰، موسسه آل البيت، قم،

۱۴۰۹ هجری، این روایت در کتاب کمال الدین و احتجاج طبرسی نیز آمده است.

حضرت، طبقه فقها را حجت خود در میان مردم معرفی کرده‌اند و در حوادث و پیشامدهایی که مردم نیازمند مراجعه به امام می‌شوند، فقها را محل رجوع تعیین می‌کنند. در واقع، فقها حجاب نوری حضرت در عصر غیبت‌اند و انوار حضرت از طریق آن‌ها در جامعه شیعه پرتوافکنی می‌کند. در مجموع نیز اگر کسی منصفانه قضاوت کند، هدایت جامعه شیعه توسط فقها نمره قابل قبولی دارد.

هر کتابی که نوشته می‌شود به یقین برای تحقق اهدافی طراحی و سازماندهی می‌گردد؛ هدف از تألیف این کتاب نیز که برگرفته از نظرات فقیه عالی قدر جهان تشیع، حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی می‌باشد این است که شاید قدم کوچکی باشد برای تمامی مادرانی که علاقه دارند از همان ابتدای راه مادر شدن، نسلی را تربیت کنند که شایسته عبودیت معبود شود.

سعی شده آنچه مقلدین معظم‌له از ایشان سؤال کرده‌اند و همچنین علوم جدیدی که درباره مبحث بارداری و پس از بارداری وجود دارد و نیز احکام اولیه نوزادان در این مجموعه گردآوری شود. در پایان از همسرم حجت‌الاسلام حاج امیر عادل که بنده را در جمع‌آوری این مجموعه یاری کردند، سپاسگزاری می‌کنم.

ر. شریفی

شهر مقدس قم

ماه مبارک رمضان

۱۳۹۳

فصل اول

پیش از بارداری

الف) اقدام به بارداری با وجود احتمال بالای تولد نوزاد بیمار
با توجه به هزینه‌هایی که تولد یک نوزاد با ناهنجاری ژنتیکی برای جامعه و خانواده دارد در صورتی که احتمال ریسک بالایی در ناهنجاری ژنتیکی نوزاد وجود داشته باشد احتیاط این است که قبل از بارداری آزمایش‌های لازم را بدهند و با توجه به رشد روزافزون علم و امکان تشخیص صددرصدی در تولد نوزاد با مشکل ژنتیکی، احتیاط این است که در صورت چنین تشخیصی از باردار شدن خودداری کنند.

ب) کنترل جمعیت

۱. جلوگیری از بارداری

برای جلوگیری از انعقاد نطفه استفاده از هر وسیلهٔ مشروعی که بی‌ضرر باشد و باعث نقص مرد یا زن نشود یعنی مرد یا زن برای همیشه از قابلیت تولید مثل ساقط نگردند، ذاتاً مجاز است ولی در

۱۸..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

حال حاضر کنترل جمعیت جایز نیست مگر این که واقعاً ضرورتی وجود داشته باشد.

۲. وازکتومی

عمل وازکتومی اگر قابل برگشت باشد و مرد به صورت دائم عقیم نشود مانعی ندارد.

۳. بستن لوله‌ها

در صورتی که سبب عقیم شدن دائم نباشد و یا احتمال خطر قابل ملاحظه‌ای برای باروری زن نداشته باشد مجاز است ولی در حال حاضر کنترل جمعیت جایز نیست مگر این که واقعاً ضرورتی وجود داشته باشد.

۴. کپسول نورپلانت

کپسول‌های نورپلانت که در زیر پوست بازو کاشته می‌شوند، چنانچه ضرر قابل ملاحظه‌ای نداشته باشند و همسر راضی باشد استفاده از آن مانعی ندارد ولی در حال حاضر کنترل جمعیت جایز نیست مگر این که واقعاً ضرورتی داشته باشد.

ج) تعیین جنسیت

۱. انتخاب جنسیت جنین

چنانچه مستلزم نظر و لمس حرام نباشد مانعی ندارد.

۲. عمل‌های انتخاب جنسیت جنین

در صورتی که ضرورت مهمی نباشد جایز نیست و در موارد ضرورت نیز نباید از اسپرم شخصی غیر از زوج استفاده شود.

۳. از بین بردن جنین‌های اضافه در عمل انتخاب جنسیت

اطبا در آزمایشگاه، منی مرد (اسپرم) را با منی زن در لوله‌ی آزمایش ترکیب کرده و رشد می‌دهند و جنین‌هایی به وجود می‌آورند. پس از مشخص شدن جنسیت جنین‌ها، جنین مورد نظر را به رحم زن وارد می‌کنند و بقیه را از بین می‌برند؛ این کار در این مراحل مانعی ندارد.

د) شیوه‌های نوین بارداری

۱. روش تلقیح نطفه بیگانه

تلقیح نطفه بیگانه (غیر زوج) حرام و فرزند حاصل نامشروع است ولی چنانچه نطفه زن و شوهری گرفته و در خارج از رحم ترکیب شود و سپس به رحم زنی تلقیح گردد، این کار ذاتاً اشکالی ندارد، ولی با توجه به این که غالباً مستلزم لمس و نظر حرام است، تنها در موارد ضرورت جایز است و در هر حال فرزند متعلق به صاحبان نطفه است، هر چند به مادر جانشین و شوهرش نیز محرم است، ولی از آن‌ها ارث نمی‌برد.

۲. مادر جانشین

در بعضی از مواردی که رحم زن قدرت نگهداری و پرورش جنین را ندارد اسپرم شوهر را با تخمک زن در آزمایشگاه ترکیب کرده و سپس این نطفه ترکیب شده را به رحم زن دیگری منتقل می کنند. به این زن دوم، «مادر جانشین» گفته می شود بی آن که فرزند حاصل شده از او ارث ببرد.

۳. روش I.V.I

چنانچه در بارداری با روش آی وی آی تحریک مرد منجر به استمناء شود جایز نیست.

۴. روش تلقیح مجاز با نطفه مرد بیگانه

تنها راه این است که شوهر موقتاً همسر خود را طلاق دهد و زن پس از نگه داشتن عده، به عقد موقت آن مرد بیگانه درآید (هرچند اصلاً همدیگر را نبینند) سپس نطفه آن مرد را برداشته و در زمان عقد با تخمک زن ترکیب کنند و پس از بخشیدن باقی مانده مدت عقد موقت و تجدید عقد دائم زن با شوهر سابق خود، نطفه ترکیب شده را در رحم او بکارند. فرزندی که متولد می شود به این مرد و زن محرم است ولی تنها از این زن و آن مرد صاحب نطفه ارث می برد.

۵. مواردی که تخمک زن مشکل دارد

تنها راه این است که بین مرد مورد نظر و زن بیگانه‌ای عقد موقت خوانده شود (هرچند همدیگر را نبینند) سپس نطفهٔ مرد را برداشته و در زمان عقد با تخمک زن بیگانه ترکیب کنند و نطفهٔ ترکیب شده را در رحم زن اول بکارند. فرزندی که متولد می‌شود به مرد، و زن اول محرم است ولی تنها از صاحبان نطفه و تخمک ارث می‌برد.

ه) از بین بردن نطفهٔ رشد یافته در آزمایشگاه

نگهداری نطفهٔ رشد یافته در آزمایشگاه واجب نیست، بنابراین، از بین بردن آن اشکال ندارد و دیه به آن تعلق نمی‌گیرد.
- از بین بردن نطفه بعد از انعقاد در صورتی که یقین یا خوف خطر یا ضرر مهمی برای مادر نباشد جایز نیست.

و) فریز کردن نطفه یا جنین انسان در آزمایشگاه

نطفهٔ فریز شده حکم فرزند را دربارهٔ ارث ندارد و احیاء نطفهٔ مرد بعد از وفات او برای زن جایز نیست.

ز) سلول‌های بنیادین

استفاده از سلول‌های بنیادین برای تولید اسپرم و تخمک اشکال دارد.

۲۲..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

ح) حکم نزدیکی با همسر در شب‌های اول ماه‌های قمری

نزدیکی با همسر در شب اول ماه رمضان مستحب است ولی در شب اول سایر ماه‌های قمری کراهت دارد.

ط) آزمایش خون جهت تشخیص بارداری در زمان روزه

انجام آزمایش خون در هنگام روزه مانعی ندارد ولی با توجه به این‌که باعث ضعف می‌شود کراهت دارد.

فصل دوم

جنین و زن باردار

الف) نماز، روزه، خمس، زکات فطره

۱. نماز نشسته زن باردار

چنانچه موجب عسر و حرج شدید باشد یا خوف بیماری یا ضرر برای خود یا جنین داشته باشد اشکالی ندارد. البته به مقداری که ممکن است، ایستاده بخواند و اگر بین ایستاده و نشسته یکی را می تواند انتخاب کند، ایستاده بخواند.

۲. نماز خواندن با وجود ترشحات زنانه (فاقد خون)

نماز خواندن با وجود ترشحات فاقد خون که گاهی در دوران بارداری نیز اتفاق می افتد اشکالی ندارد و درمورد احتلام زنان، هرگاه زنان به اوج لذت جنسی برسند و همزمان رطوبتی از آنها خارج گردد (که غالباً همراه با سستی بدن است) رطوبت مذکور حکم منی را دارد و باید غسل جنابت کنند و در صورت شک وظیفه ای ندارند.

۲۴..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

۳. نماز میت برای جنین

خواندن نماز میت برای جنین لازم نیست.

۴. روزه زن باردار

روزه گرفتن بر زنان بارداری که روزه برای حمل آنها ضرر دارد واجب نیست ولی باید کفاره بدهند اما اگر روزه برای خودش ضرر دارد روزه بر او واجب نیست کفاره هم ندارد ولی باید بعداً قضا کند.

۵. زکات فطره جنین

فطره بر جنین درون شکم مادر واجب نمی شود.

۶. خمس هدایای جنین

تا زمان بلوغ، خمس به آنها تعلق نمی گیرد.

۷. کفاره زن باردار بر عهده کیست؟

در صورتی که روزه گرفتن برای خود مادر ضرر داشته باشد؛ پرداخت کفاره آن نیز بر عهده خودش می باشد، اما اگر برای بچه ضرر داشته باشد بنا بر احتیاط واجب بر عهده شوهر اوست.

ب) غسل، کفن، دفن

۱. غسل مس میت برای جنین مرده داخل شکم

مادری که در شکم خود جنین مرده ای دارد، چه جنین ناقص باشد و چه کامل، مس میت بر او واجب نیست.

- اگر کسی بچه سقط شده‌ای را که چهار ماه او تمام شده لمس کند غسل بر او واجب است و اگر کمتر از چهار ماه تمام باشد احتیاط مستحب این است که غسل کند.

۲. غسل میت برای جنین

بچه سقط شده‌ای را که چهار ماه یا بیشتر دارد باید غسل دهند و اگر کمتر از آن باشد بنابر احتیاط واجب در پارچه‌ای بپیچند و بدون غسل دفن کنند.

۳. غسل مس میت برای قل زنده در رحم در صورت اسقاط قل دیگر

تماس قل زنده در داخل رحم با قل سقط شده سبب وجوب غسل مس میت نمی‌شود.

۴. چگونگی غسل دادن جنینی که قطعه قطعه شده

جنینی که به صورت قطعه قطعه از رحم خارج شده، غسل ندارد.

۵. چگونگی کفن و دفن جنینی که قطعه قطعه شده

باید قطعات بدن آن را در کیسه‌ای بگذارند و سپس دفن کنند.

۶. چگونگی دفن جنین با مادر باردارش

چنانچه جنین در شکم مادر بوده و بر اثر حادثه‌ای هر دو فوت

۲۶..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

کرده‌اند مادر را در همان حال که جنین در شکمش می‌باشد دفن کنند.

۷. تماس دست پزشک با جنین مرده داخل شکم

تنها در صورتی غسل مس میت واجب می‌شود که تماس در بیرون از رحم صورت گیرد و خلقت جنین کامل شده باشد یعنی بعد از چهار ماه باشد.

ج) مسائل مربوط به علوم پزشکی

۱. مراجعه به پزشک غیر همجنس

در صورت وجود پزشک همجنس و دسترسی به او، رجوع به پزشک غیر همجنس اگر مستلزم لمس یا نظر حرام باشد جایز نیست.

۲. نگاه به عورت زن توسط دانشجویان پزشکی

چنانچه نگاه کردن به عورت زن توسط دانشجویان پزشکی جهت آموزش باشد تنها در صورت ضرورت چنین آموزشی جایز است.

۳. زایمان و کورتاژ توسط دانشجویان پسر

تنها در صورتی جایز است که این آموزش برای غیر همجنس ضرورتی داشته باشد یعنی بدون آن، تعلیمات کافی برای نجات جان بیماران از خطر یا بیماری میسر نشود.

۴. نگاه به عورت زن هنگام وصل سوند

نگاه و لمس عورت برای وصل کردن سوند، در موارد ضرورت جایز است.

۵. سزارین

اگر ترک زایمان طبیعی و انجام سزارین جنبه عقلایی داشته باشد اشکالی ندارد.

۶. نگهداری از جنین مرده داخل شیشه آزمایشگاه

جهت دکور و امثال آن جایز نیست ولی اگر ضرورتی برای آموزش‌های لازم ایجاد کند و چیزی جانشین آن نشود، مانعی ندارد.

۷. تشریح بدن جنین

تشریح بدن جنین در صورتی که برای پیشرفت علم پزشکی باشد و جهت حفظ جان مسلمین ضرورتی داشته باشد جایز است و دیه هم ندارد.

۸. انتقال جنین از یک رحم به رحم دیگر

انتقال جنین (بعد از انعقاد نطفه) مانعی ندارد ولی چون معمولاً مستلزم نظر و لمس حرام است تنها در مواردی مجاز می‌باشد که ضرورتی وجود داشته باشد.

د) نجاست و طهارت

۱. نجاست یا طهارت بدن جنین مرده

جنین مرده در صورتی که به صورت انسان درآمده بوده نجس است.

۲. نجاست و طهارت کیسه آب

محتوای کیسه آب جنین (مایع آمنیوتیک) نجس نیست مگر این که آلوده به خون باشد.

۳. نجاست یا طهارت جفت جنین

دلیلی بر نجاست جفت جنین نیست (همان طور که در تعلیقه عروه آمده است) بنابراین اگر آلوده به خون نباشد یا شک داشته باشیم که آلوده به خون است پاک است.

ه) مسائل مورد ابتلای عموم

۱. رضایت زوجه برای باردار شدن

اجازه زوجه برای باردار شدن شرط نیست.

۲. تغذیه جنین از خون مادر

منظور از تغذیه جنین از خون این نیست که دیواره رحم خونریزی می کند و جنین آن را می بلعد بلکه منظور این است که در موقع بارداری خون در عروق مادر ذخیره می شود و از طریق

جفت یا غیر آن به جنین منتقل می‌گردد و جنین مواد غذایی و اکسیژن موجود را از همان خون مادر می‌گیرد، همان‌گونه که در مدت شیرخوارگی غالباً عادت ماهانه اتفاق نمی‌افتد زیرا قسمت‌هایی از خون تبدیل به شیر شده و غذای نوزاد می‌شود پس اگر می‌گوییم غذای بچه خون است منظور این معناست.

۳. حمایت‌های زوج از زوجه در بارداری

حمایت‌هایی که عرف آن را لازم می‌بیند احتیاط آن است که انجام شود.

۴. خونابه دیدن در بارداری

چنانچه زن باردار در ایام بارداری خونابه ببیند اگر این خونابه در ایام عادت باشد حکم همان عادت (حیض) را دارد و اگر در غیر آن باشد حکم استحاضه را دارد.

۵. آمیزش در بارداری

این کار شرعاً مانعی ندارد؛ مشروط به این‌که ضرری برای زن یا حمل او نداشته باشد.

۶. نگهداری جنین

اگر مادر بارداری در حفظ جنین مطابق معمول، کوتاهی کرده باشد مسئول است.

۷. سقط جنین

سقط جنین جایز نیست مگر این که خطر مهمی متوجه زن باشد.
- در صورتی که از گفته متخصّصان متدین یقین یا خوف خطر یا ضرر مهمی برای مادر حاصل شود پایان دادن به حاملگی در مراحل اولیه یعنی تا زمانی که روح دمیده نشده جایز است و چون احتمال تعلق دیه می رود احتیاط آن است که ورثه این کودک (غیر از پدر و مادر) با میل و رضای خود از آن صرف نظر کنند.

- سقط جنین در مواردی که شرعاً جایز است و در صورتی که پیش از چهارماهگی و دمیدن روح در جنین باشد قطعاً کفاره ندارد اما اگر بعد از آن باشد کسانی که در سقط دخیل بوده اند بنا بر احتیاط باید کفاره بدهند.

- ساقط کردن جنین مسلمان واضح است که جایز نیست حتی اگر فرزند نامشروع باشد و درمورد کفار نیز ساقط کردن مجاز نیست حتی اگر در مذهب آنها فرزند نامشروع باشد.

- زنی که از راه نامشروع باردار شده جایز نیست بچه اش را سقط کند و آن بچه فرزند او حساب می شود فقط از او ارث نمی برد.
- سقط جنین معیوب و نارس اگر در مراحل ابتدایی جنین باشد و جنین به صورت انسان کامل درنیامده باشد و باقی ماندن یا تولد آن در حالت مذکور باعث عسر و حرج شدید برای پدر و مادر شود با این شرایط مانعی ندارد و افرادی که در سقط دخیل بوده اند بنا بر احتیاط باید دیه را بدهند.

۸. دیه

دیه سقط جنین چه عمدی باشد و چه غیر عمد، واجب است و مقدار آن - که در ادامه آمده است - بنابر احتیاط واجب است. - دیه جنین به ورثه آن بچه داده می شود و سقط کننده اگر از ورثه باشد سهمی از آن نمی برد.

- جنین قبل از آن که روح در آن دمیده شود دارای پنج مرحله است: نطفه، علقه، مضغه، عظام و لحم، و دیه آن بنابر احتیاط واجب به شرح زیر است: در بیست روز اول (که نطفه است) پانزده مثقال معمولی طلا، در بیست روز دوم (که علقه است) سی مثقال، در بیست روز سوم (که مضغه است) چهل و پنج مثقال، در بیست روز چهارم (که عظام است) شصت مثقال، در بیست روز پنجم (که لحم است) تا زمانی که اعضا کامل شود و قبل از آن که در شکم مادر به حرکت درآید هفتاد و پنج مثقال و پس از دمیدن روح، در پسر دیه کامل و در دختر نصف دیه کامل.

۹. وارثان جنین

وارثان جنین در طبقه اول، پدر و مادر جنین هستند و اگر سقط کننده پدر و مادر باشند وارثان طبقه دوم پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها و برادرها و خواهرهای آن محسوب می شوند.

۱۰. ارث بری جنین

ارث در صورتی به جنین می رسد که زنده از مادر متولد شود.

۱۱. وصیت مالی برای جنین

وصیت مالی برای جنین جایز است.

۱۲. خوردن مال مخلوط به حرام در دوران بارداری

چنانچه زن باردار بخواهد از مال شخصی استفاده کند که آن شخص درآمدهای حلالی هم دارد و زن باردار نمی‌داند آنچه در اختیار او قرار داده‌اند از اموال حرام است یا حلال، تصرف در آن مال برای او اشکال ندارد.

۱۳. استفاده زن باردار از اموال غیر مخمس دیگران

اگر یقین ندارد که غذای او از پول غیر مخمس تهیه شده تصرف در آن بلامانع است و اگر یقین دارد می‌تواند در آن تصرف کند و معادل خمس مقداری را که تصرف کرده است به سادات نیازمند پردازد و اگر تمکن مالی ندارد بر ذمه بگیرد و هر زمان که توانست پردازد.

۱۴. طلاق زن باردار

پایان عده زن باردار، متولد شدن فرزند یا سقط شدن است؛ حتی اگر یک ساعت بعد از طلاق، بچه به دنیا بیاید عده او تمام می‌شود و می‌تواند مجدد شوهر کند.

۱۵. عدهٔ وفات

زنی که همسرش از دنیا رفته باید ۴ ماه و ۱۰ روز عده نگه دارد، خواه ازدواج دائم باشد یا موقت، شوهرش با او نزدیکی کرده باشد یا نه، حتی زن یائسه نیز باید عدهٔ وفات نگه دارد و اگر باردار است باید تا هنگام وضع حمل عده نگه دارد. ولی اگر پیش از گذشتن ۴ ماه و ۱۰ روز فرزندش به دنیا آید باید تا ۴ ماه و ۱۰ روز از مر شوهرش عده را ادامه دهد.

فصل سوم

نوزاد و مادر

الف) نفاس

۱. تعریف نفاس

از زمانی که نخستین جزء بیچه از شکم مادر بیرون می‌آید هر خونی که زن می‌بیند خون نفاس است و زن را در این حال نفّساء می‌گویند بنابراین، خونی که قبل از خارج شدن طفل می‌بیند نفاس نیست.

۲. مقدار نفاس

ممکن است خون نفاس یک آن بیشتر نیاید ولی بیشتر از ده روز هم نمی‌شود.

- هرگاه شک کند چیزی از او ساقط شده یا نه یا چیزی که ساقط شده اگر می‌ماند انسان می‌شد یا نه، خونی که از او خارج می‌شود خون نفاس نیست و لازم نیست جستجو کند.

- اگر اجزاء بیجه سقط شده یک ماه طول بکشد تا خارج شود احتیاط این است که از اول تا ده روز (و اگر دارای عادت معینی بوده به همان مقدار) احکام نفاس و احکام استحاضه را اجرا کند. همچنین بعد از پایان خارج شدن تمام اجزاء، ده روز دیگر را نیز به همین صورت عمل کند.

- بسیاری از زنان بعد از وضع حمل یک ماه یا بیشتر خون می‌بینند چنین زنانی اگر در حیض، عادت (منظم) دارند باید به تعداد روزهای عادتشان نفاس قرار دهند، بعد از آن تا ده روز حکم استحاضه دارد. بعد از گذشتن ده روز اگر هم‌زمان با ایام عادت حیضش باشد باید مطابق احکام حائض عمل کند (خواه نشانه‌های خون حیض را داشته باشد یا نه) و اگر هم‌زمان با ایام عادتش نباشد حکم استحاضه دارد مگر این‌که خون دارای نشانه‌های حیض باشد.

- هرگاه خون نفاس از ده روز بگذرد چنانچه در حیض، عادت عددیه دارد به اندازه آن نفاس و بقیه استحاضه است و اگر عادت عددیه ندارد تا ده روز نفاس و بقیه استحاضه است.

- زنی که در حال نفاس می‌باشد قضای نماز بر او واجب نیست.
- اگر در حال نفاس آفتاب یا ماه بگیرد و تا آخر مدتی که خورشید یا ماه باز می‌شود از خون نفاس پاک نشده باشد نماز آیات بر او واجب نیست و قضا هم ندارد.

- در خون نفاس احتیاط واجب این است که خلقت بچه تمام باشد بنابراین اگر خون بسته‌ای از رحم خارج شود و بداند که اگر در رحم می‌ماند انسان می‌شد باید میان کارهای زنی که از خون پاک است و کارهایی را که حائض ترک می‌کند جمع نماید.

۳. غسل نفاس

هنگامی که از خون نفاس پاک شد باید غسل کند و عبادت‌های خود را انجام دهد و اگر قبل از گذشتن پنج روز از ولادت دوباره خون ببیند چنانچه روزهایی که خون دیده یا در بین آن پاک بوده روی هم رفته ده روز یا کمتر از ده روز است تمام آن نفاس می‌باشد ولی روزهایی که در وسط پاک بوده عبادتش صحیح است.

- هرگاه زن ظاهراً از خون نفاس پاک شود و احتمال دهد که در باطن خون وجود دارد، باید با کمی پنبه خود را امتحان کند و اگر پاک بود غسل کند و عبادت‌های خود را انجام دهد.

- در صورتی که بعد از عمل سزارین از مجرای طبیعی خونی جاری شود (که معمولاً جاری می‌شود) غسل نفاس دارد.

- اول باید بدن را از نجاسات تطهیر سازد و سپس غسل کند.

۴. نزدیکی با زن در حال نفاس

نزدیکی کردن با زن در حال نفاس حرام است و اگر شوهر با او

نزدیکی کند احتیاط مستحب آن است که مطابق دستوری که در حائض گفته شده کفاره دهد. طلاق او نیز در این حال باطل است.

۵. روزه در نفاس

اگر در ماه مبارک رمضان پیش از اذان صبح از نفاس پاک شود و برای غسل وقت نداشته باشد، تیمم کند و روزه اش صحیح است اما اگر برای هیچ کدام از غسل و تیمم وقت ندارد باید بعداً غسل کند و روزه او نیز صحیح است.

- اگر زن بعد از اذان صبح از خون نفاس پاک شود نمی تواند روزه بگیرد و همچنین اگر در اثناء روز خون نفاس ببیند، اگرچه نزدیک مغرب باشد.

- اگر زن پیش از اذان صبح از خون نفاس پاک شود و در غسل کردن کوتاهی کند بنا بر احتیاط واجب روزه اش باطل است ولی چنانچه کوتاهی نکند مثلاً منتظر باشد که حمام باز شود یا آب گرم شود و تا اذان غسل نکند در صورتی که تیمم کرده باشد روزه او صحیح است.

- هرگاه روزه خود را عمداً باطل کند بعد به مسافرت برود کفاره از او ساقط نمی شود ولی اگر عمداً روزه خود را باطل کند و بعد عذری مانند نفاس برای او پیدا شود کفاره بر او واجب نیست.

- اگر کسی به دلیل نفاس روزه های ماه رمضان را نگیرد و پیش از

ماه مبارک رمضان از دنیا برود لازم نیست روزه‌هایی را که نگرفته برای او قضا کنند.

- زنانی که در بین روز از نفاس پاک شوند روزه گرفتن برای آن‌ها ممکن (صحیح) نیست هرچند مستحب است اعمالی را که روزه را باطل می‌کند ترک کنند.

۶. طلاق در نفاس

زن باید هنگام طلاق از خون نفاس پاک باشد و نیز شوهرش در آن پاکی با او نزدیکی نکرده باشد و اگر در حال نفاس که پیش از این پاک بوده با او نزدیکی کرده باشد بنا بر احتیاط طلاق کافی نیست بلکه باید دوباره عادت شود و پاک گردد.

- طلاق دادن در حال نفاس در سه صورت صحیح است:

۱. باردار شدن.

۲. زن غایب باشد و مرد نتواند یا برایش مشکل باشد که پاک بودن زن را بفهمد.

۳. هرگاه کسی می‌داند همسرش در حال نفاس بوده اگر غایب شود، مثلاً مسافرت کند و بخواهد او را طلاق دهد و نتواند از حالش باخبر شود باید تا مدتی که معمولاً از نفاس پاک می‌شود صبر کند. - هرگاه با همسرش که از نفاس پاک بوده نزدیکی کند سپس مسافرت نماید و راهی برای تحقیق از حال زن نباشد چنانچه

۴۰..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

بنخواهد او را طلاق دهد احتیاط واجب آن است که حداقل یک ماه صبر کند و بعد طلاق دهد.

۷. نفاس در بارداری خارج از رحم

تا زمانی که خلقت بچه تمام نشده باشد خونی که زن می بیند، بنا بر احتیاط واجب، نفاس نیست.

ب) آداب اولیة پس از تولد

۱. برداشتن کام

مستحب است پیش از خوردن شیر مادر، با آب فرات و تربت سیدالشهدا علیه السلام کام طفل را بردارند (یعنی مقدار بسیار کمی از تربت کربلا را با نوک انگشت سبّابه به کام (سقف دهان) کودک بمالند).

۲. گفتن اذان و اقامه در گوش نوزاد

مستحب است به عنوان تبرک و به امید ثواب، در روز اول که بچه به دنیا می آید یا پیش از آن که بند نافش بیفتد در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه بگویند.

۳. نام گذاری نوزاد

- گذاشتن نام های مذهبی برای فرزندان واجب نیست هر چند بهتر است.

- انتخاب القاب خداوند برای نام‌گذاری فرزندان خالی از اشکال نیست مگر این که کلمه «عبد» به آن اضافه شود، مانند عبدالمعید.

- در انتخاب نام «فاطمه زهرا» برای فرزند دختر، بهتر این است که یکی از این دو نام را بر او بگذارند و در شناسنامه او نیز یک نام را ثبت کنند.

- گذاشتن نام «الله» برای فرزند جایز نیست و چنانچه کسی این نام را گذاشته باید آن را عوض کند.

۴. عقیقه

عقیقه مطلقاً واجب نیست ولی استحباب دارد.

- خوردن گوشت عقیقه برای چند نفر کراهت دارد (بنابر احتیاط): ۱. کسی که عقیقه می‌کند.

۲. کسی که عقیقه برای اوست.

۳. نان خورهای آن‌ها.

در مورد مصرف گوشت عقیقه، اشکالی ندارد که به صورت خام تقسیم گردد.

- هرچند در برخی روایات از آبگوشت نام برده شده است.

- در عقیقه حیوانی کمتر از گوسفند (مانند مرغ یا خروس)

نمی‌توان ذبح کرد.

- نمی‌شود یک گوسفند را به نیت چند نفر عقیقه کرد.
- بهترین زمان برای عقیقه کردن روز هفتم تولد است و اگر تأخیر افتاد تا زمان بلوغ فرزند بر پدر سنت است ولی بعد از بلوغ تا آخر عمر بر خودش سنت است.
- در حدیثی از امام صادق علیه السلام نقل شده است: فرزند را در روز هفتم نام می‌گذارند و عقیقه می‌کنند و سر او را می‌تراشند و موی سرش را وزن می‌کنند و معادل آن، نقره صدقه می‌دهند و ران عقیقه را برای قابله می‌فرستند و با باقی آن مردم را اطعام می‌کنند و یا به نیازمندان می‌دهند.
- فقیر بودن مردمی که برای خوردن عقیقه دعوت می‌شوند شرط نیست ولی دعوت کردن از فقیران آبرومند و صالحان بهتر است.
- دفن استخوان‌های عقیقه دلیل روشنی ندارد.

۵. ولیمه تولد

ولیمه برای تولد نوزاد مستحب است.

۶. غسل چله

غسل بعد از چهل روز نوزاد (چله) هیچ‌گونه مبنای شرعی ندارد و باید آن را ترک کرد، اما غسل دادن مولود در اوایل تولد، در روایات وارد شده است.

۷. دفن کردن بند ناف

لازم نیست بند ناف را دفن کنند.

ج) شیردهی

۱. شیربها

هیچ کس برای شیر دادن فرزند بهتر از مادر و سزاوارتر از او نیست و بهتر است در برابر شیر دادن مزدی از شوهر خود نگیرد ولی حق دارد بگیرد و اگر مادر بخواهد بیشتر از دایه مزد بگیرد، شوهر می تواند بچه را از او گرفته و به دایه بدهد.

۲. اجازه گرفتن از شوهر برای شیر دادن به کودک دیگران

زن می تواند بدون اجازه شوهر، بچه دیگری را شیر دهد به شرط این که حق شوهر از بین نرود ولی جایز نیست بچه ای را شیر دهد که به واسطه شیر دادن آن بچه، به شوهر خود حرام شود. - زن می تواند برای این که از شیرش استفاده کنند اجیر شود و لازم نیست از شوهر خود اجازه بگیرد ولی اگر به واسطه شیر دادن حق شوهر از بین برود بدون اجازه او جایز نیست.

۳. شیر دادن در حال جنابت

شیر دادن قبل از غسل جنابت کراهتی ندارد هر چند بهتر است انسان در هر حال با طهارت باشد.

۴۴..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

۴. شیر خوردن نوزاد از سینه زخمی و خونی مادر

چنانچه راهی برای تغذیه او جز این نباشد یا زحمت داشته باشد مانعی ندارد.

۵. خوردن شیر همسر

خوردن شیر همسر شرعاً اشکالی ندارد.

۶. خوردن شیر اجنبی

خوردن شیر اجنبی (زن نامحرم) اشکال ندارد.

۷. حکم حجاب زن شیرده درمقابل نامحرم

بر همه زنان لازم است تمام بدن خود به جز گردی صورت و دست‌ها تا میچ را درمقابل نامحرمان بپوشانند و این مقدار با هر نوع لباس غیرزینتی که تنگ و چسبان نباشد پوشیده شود، کافی است، هرچند چادر، حجاب برتر است، زنان شیرده نیز از این حکم مستثنا نیستند.

۸. محرمیت به واسطه شیر دادن

هرگاه زنی کودکی را با شرایطی که در مسائل آینده گفته می‌شود شیر دهد، آن زن در حکم مادر اوست و آن مرد که شیر مربوط به اوست در حکم پدر او، پدر آن مرد در حکم جد، مادرش در حکم

جده، و برادرش عمو و خواهرش عمه و فرزندان برادر و خواهر او محسوب می‌شوند، همچنین پدر آن زن در حکم جد مادری، مادرش جدۀ مادری، برادرش دایی، و خواهرش خالۀ او هستند، همچنین دختری که زن شیر داده بر شوهر او حرام است (به شرط این که با آن زن نزدیکی کرده باشد) و نیز انسان نمی‌تواند با مادر رضاعی زن خود ازدواج کند زیرا در حکم مادر زن اوست. به عبارت دیگر هنگامی که زنی بچه‌ای را - با شرایطی که می‌آید - شیر دهد آن بچه به این عده محرم می‌شود:

۱. خود آن زن و او را مادر رضاعی می‌گویند.
۲. شوهر آن زن که شیر مربوط به اوست و او را پدر رضاعی گویند.
۳. پدر و مادر آن زن هرچه بالا روند، اگرچه پدر و مادر رضاعی او باشند.
۴. بچه‌هایی که از آن زن به دنیا آمده‌اند یا به دنیا می‌آیند.
۵. بچه‌های اولاد آن زن هرچه پایین روند چه از اولاد او به دنیا آمده باشند، یا اولاد او آنها را شیر داده باشند.
۶. خواهر و برادر آن زن اگرچه رضاعی باشند.
۷. عمو و عمه آن زن اگرچه رضاعی باشند.
۸. دایی و خالۀ آن زن اگرچه رضاعی باشند.
۹. اولاد شوهر آن زن که شیر مربوط به اوست هرچه پایین روند، اگرچه اولاد رضاعی او باشند.

۱۰. پدر و مادر شوهر آن زن که شیر مربوط به آن شوهر است هرچه بالا روند.

۱۱. خواهر و برادر شوهر آن زن که شیر مربوط به اوست اگرچه خواهر و برادر رضاعی او باشند.

۱۲. عمو و عمه و دایی و خاله شوهر آن زن که شیر مربوط به اوست هرچه بالا روند اگرچه رضاعی باشند.

همچنین عده دیگری که در مسائل بعد گفته می شود به واسطه شیر دادن محرم می شوند.

هرگاه زنی بچه ای را با شرایطی که گفته خواهد شد شیر دهد شوهر آن زن که شیر مربوط به اوست به خواهرهای آن بچه محرم نمی شود، ولی احتیاط مستحب آن است که با آنان ازدواج نکند، همچنین خویشان شوهر به خواهر و برادر آن بچه محرم نمی شوند.

- شیر دادنی که علت محرم شدن است به دو چیز ثابت می شود:

اول: خبر دادن عده ای که انسان از گفته آنها یقین پیدا کند.

دوم: شهادت دو مرد عادل یا چهار زن عادل، بلکه احتیاط واجب آن است که به شهادت یک مرد با یک زن هم اکتفا کند، ولی شاهدها باید شرایط شیر دادن را هم بگویند، مثلاً بگویند: ما دیده ایم که فلان بچه پانزده بار از پستان فلان زن شیر کامل با شرایطی که در مسئله ۲۱۱۶ گفته شده خورده است. و اگر بدانیم

همه آنها شرایط را می دانند و در آن توافق دارند، شرح دادن آن لازم نیست.

- هرگاه زنی کودکی را شیر دهد آن کودک با نه شرط به او و برخی از خویشاوندانش محرم می شود:

۱. شیر، مربوط به ولادت فرزندان آن زن باشد، بنابراین اگر بدون تولد فرزندی شیر به پستان بیاید و کودکی از آن بنوشد سبب محرمیت نمی شود.

۲. بچه از زن زنده شیر بخورد، پس اگر پستان زن مرده ای را به دهان بگیرد و شیر بخورد اثری ندارد.

۳. شیر آن زن از حرام نباشد، بنابراین اگر شیر بچه ای را که از زنا به دنیا آمده به بچه دیگری بدهند به کسی محرم نمی شود.

۴. شیر را از پستان بمکد، و اگر شیر را در گلوی بچه بریزند احتیاط واجب آن است که با آن زن و محارم او ازدواج نکنند.

۵. شیر را با چیز دیگر مخلوط نکنند.

۶. شیر مربوط به یک شوهر باشد، بنابراین اگر زنی که دارای شیر است شوهرش او را طلاق دهد بعد شوهر دیگری کند و از او باردار شود و تا موقع وضع حمل، شیری که مربوط به شوهر اول است باقی بماند و مثلاً کودکی را هشت دفعه از شیر مربوط به شوهر اول و هفت دفعه از شیر مربوط به شوهر دوم شیر دهد آن کودک به کسی محرم نمی شود، همچنین اگر زنی از شیر مربوط

به شوهر اول کودکی را به طور کامل شیر دهد و بعد، از شیر مربوط به شوهر دوم کودک دیگری را شیر دهد آن دو به یکدیگر محرم نمی شوند.

۷. کودک به علت بیماری شیر را قی نکند، ولی احتیاط واجب آن است که در این صورت کسانی که به واسطه شیر دادن، به آن بچه محرم می شوند با او ازدواج نکنند و نگاه محرمانه هم به او نمایند.

۸. کودک پانزده مرتبه، یا یک شبانه روز به طوری که در مسئله بعد خواهد آمد شیر کامل بخورد، یا به اندازه ای شیر به او بدهند که بگویند از آن شیر استخوانش محکم شده و گوشت در بدنش رویده است. و احتیاط مستحب آن است که اگر ده مرتبه شیر بخورد کسانی که به واسطه شیر خوردن به او محرم می شوند با او ازدواج نکنند و نگاه محرمانه نیز به او نمایند.

۹. دو سال کودک تمام نشده باشد، بنابراین بعد از تمام شدن دو سال اگر به او شیر دهند به کسی محرم نمی شود، حتی اگر پیش از تمام شدن دو سال چهارده مرتبه و بعد از آن یک مرتبه شیر بخورد به کسی محرم نمی شود، ولی اگر از موقع زاییدن زن بیش از دو سال گذشته باشد و شیر او باقی باشد و بچه ای را شیر دهد احتیاط واجب آن است که با زنانی که به واسطه شیر خوردن به او محرم می شوند ازدواج نکند و نگاه محرمانه هم ننماید.

۹. راه محرمیت پسر خوانده

راه محرمیت این است که از شیر خواهر یا مادر یا زن برادر یا خواهرزاده‌ها یا برادرزاده‌های آن زن فاقد فرزند بخورد تا آن زن، خاله یا خواهر یا عمه و یا خواهر رضاعی آن پسر شود و محرم گردد و اگر دوران شیرخوارگی پسریچه گذشته باشد راه قابل ذکری برای محرمیت او نیست.

۱۰. راه محرمیت دختر خوانده

اگر پدر پدرخوانده در حیات باشد می‌تواند عقد موقت آن دختر را با اجازه حاکم شرع، برای خویش بخواند تا آن دختر حکم زن پدر پدرخوانده را پیدا کند و بر تمام پسران و نوه‌ها و نتیجه‌های پدرخوانده اش محرم شود و اگر خواهر، یا مادر یا زن برادر یا برادرزاده‌ها یا خواهرزاده‌های پدرخوانده شیر داشته باشند و آن بیچه شیرخوار باشد و از شیر آنها (با شرایط لازم) بخورد حکم خواهرزاده یا خواهر یا برادرزاده یا خواهرزاده رضاعی اش را پیدا می‌کند و محرم می‌شود.

د) طهارت و نجاسات

۱. بول نوزاد

ادرار نوزاد از هنگام تولد نجس است و تفاوتی میان دختر

۵۰..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

و پسر نیست البته برای تطهیر لباسی که با ادرار بچه شیرخواری که غذاخور نشده نجس گردیده چنانچه یک مرتبه آب روی آن بریزند پاک می شود و در لباس و فرش و مانند آن فشار لازم نیست ولی احتیاط مستحب آن است که دو مرتبه بریزند.

۲. مدفوع نوزاد

مدفوع نوزاد (چه دختر و چه پسر) از همان بدو تولد نجس است.

۳. استفراغ نوزاد

استفراغ نوزاد در صورتی که همراه با نجاستی مانند خون نباشد پاک است و تفاوتی بین کودک شیرخوار و غیر آن نیست.

۴. نجاست و طهارت بند ناف

بند ناف نجس نیست مگر آن که خون در آن دیده شود.

۵. نجاست مسجد توسط نوزاد

هرگاه مسجد نجس شود بر همه واجب کفائی است که نجاست را برطرف کنند، یعنی اگر یک یا چند نفر اقدام به تطهیر کنند از دیگران ساقط می شود وگرنه همه گنهکارند.

۶. نوزاد و مس قرآن

اگر بچه‌ای بدون وضو دست به خط قرآن می‌زند جلوگیری از این کار او واجب نیست اما اگر کاری کند که بی‌احترامی به قرآن باشد باید از آن جلوگیری کرد.

۷. طهارت لباس‌های نجس نوزاد در ماشین لباسشویی

ماشین‌های لباسشویی دو نوع هستند: یک نوع که در مرحله نهایی، آب را قطع نمی‌کنند، که در حکم شستشو با آب کر است و مشکلی نیست، و نوع دیگر که آب را قطع می‌کنند، در حکم تطهیر با آب قلیل است و با یک مرتبه شستن، ماشین و لباس هر دو پاک می‌شود. البته در لباسشویی‌های سطلی که آب را تخلیه نمی‌کنند باید لباس را بعداً آب بکشند.

۸. لباس پرستار نوزاد

زنی که پرستار بچه است هرگاه بتواند با وسایلی (مثلاً پوشک‌های معمولی) جلوی سرایت نجاست بچه را بگیرد باید چنین کند و نیز اگر لباس‌های متعدد دارد باید از لباس پاک استفاده کند و بدن را نیز تطهیر سازد. البته در مورد لباس، اگر تنها یک لباس دارد باید برای نماز تطهیر کند و اگر به آسانی نتواند، چنانچه در شبانه‌روز یک مرتبه لباس خود را بشوید می‌تواند با آن نمازهای

یک شبانه‌روزش را بخواند، هرچند در این مدت بازهم لباسش با بول بچه نجس شود.

هـ) نماز، روزه، حج

۱. در آغوش گرفتن نوزاد در میان نماز

در آغوش گرفتن نوزاد در میان نماز اشکالی ندارد، هرچند در حال قیام باشد و مجبور شود نوزاد را از روی زمین بردارد.

۲. شیر دادن نوزاد حین نماز

شیر دادن به نوزاد حین نماز اشکالی ندارد.

۳. برداشته شدن مهر نماز توسط نوزاد

اگر چیزی که سجده بر آن صحیح است مانند کاغذ و سنگ در اختیار داشته باشد باید بر آن سجده کند و نیازی نیست نماز را دوباره بخواند و اگر چنین چیزی نداشت اول بر لباسش اگر از کتان یا پنبه است، اگر نبود بر لباسش اگر از پشم است، یا بر فرش، اگر نبود بر فلزات و اشیاء معدنی و اگر هیچ‌کدام نبود بر پشت دست خود سجده کند (پشت دست، آخرین چیز است) در این صورت چنانچه وقت نماز باقی است نماز را تمام کرده و بنا بر احتیاط دوباره بخواند و اگر وقت تنگ است قضا ندارد.

۴. جدا شدن از نماز جماعت به دلیل مراقبت از نوزاد

چنانچه امر مهمی پیش بیاید می توان از نماز جماعت جدا شد.

۵. شکستن نماز به علت خطر جانی برای نوزاد

اگر جان نمازگزار یا کسی که حفظ جان او واجب است به خطر بیفتد و بدون شکستن نماز، رفع خطر ممکن نباشد باید نماز را شکست.

۶. روزه زن شیرده

زنانی که بچه شیر می دهند، خواه مادر باشند یا دایه، اگر روزه گرفتن باعث کمی شیر آنها و ناراحتی بچه شود روزه بر آنها واجب نیست ولی برای هرروز کفاره یک مد طعام واجب است و بعداً نیز باید روزه را قضا کنند. اما اگر روزه برای خودشان ضرر داشته باشد، نه روزه گرفتن واجب است و نه کفاره، ولی باید بعداً روزه‌هایی را که نگرفتند قضا کنند.

۷. اعمال حج نوزاد

می توانند از طرف او نیت کرده و لباس احرام به تن او کنند و لبیک‌گویان او را در طواف‌ها با خود برده و از طرف او نماز بخوانند سپس او را در سعی همراه خود ببرند و هنگام تقصیر

۵۴..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

مقداری از موهای او را بچینند. با این حال اگر این کارها مشکلاتی را به وجود می آورد او را مُحَرِّم نکنند.

۸. بوسیدن نوزاد در حین نماز

بوسیدن بچه در حین نماز ضرری به نماز نمی زند مگر این که زیاد تکرار شود.

و) امور مالی نوزاد

۱. یارانه نوزاد

برای تصرف سرپرست خانوار در سهم یارانه نوزاد، باید مطابق قوانین عمل شود (قوانین را از مسئولین مربوطه پرسید).

۲. نفقه

فرزند، واجب النفقه پدر است.

- چنانچه فرزندی که واجب النفقه پدر است خودش مالی داشته باشد و با سرمایه گذاری آن بتواند مخارج خود را تأمین کند نفقه از پدر ساقط می شود، هر چند صغیر باشد.

- چنانچه شخصی فرزند نابالغ خود را بیمه عمر کند و هزینه ای بپردازد و سپس قرارداد را فسخ کند، پول پس گرفته شده متعلق به آن فرزند است چراکه بیمه برای او بوده است.

۳. خمس پس انداز مال نوزاد

چنانچه پس انداز تا زمان بلوغ نوزاد باقی بماند خمس آن را باید بپردازد.

۴. ارث

در مقوله ارث سن مطرح نیست و به نوزاد پسر دو برابر دختر ارث می رسد.

۵. هدایای نوزاد

اموالی را مانند عیدی، که به کودک هدیه داده می شود باید برای او نگه دارند اما اگر این اموال را به مصلحت او خرج کنند اشکالی ندارد.

۶. فطره نوزاد

زکات فطره نوزاد واجب است و باید بپردازند.

ز) تربیتی، پرورشی

۱. تربیت

تربیت فرزند تا زمانی که والدین او زنده هستند بر عهده هر دوی آنهاست.

۲. سلام کردن نوزاد

سلام کردن به نوزادی که قدرت پاسخ گفتن ندارد اشکالی ندارد. هرگاه بچه‌ای که خوب و بد را می‌فهمد به نمازگزار یا غیرنمازگزار سلام کند جواب او واجب است.

۳. غیبت نوزاد

اگر کودک خوب و بد را می‌فهمد و از این که پشت سر او حرف زده شود ناراحت می‌گردد باید از این کار خودداری شود.

۴. ناسزاگویی به نوزاد

ناسزاگویی در هر حال جایز نیست.

۵. برگردن داشتن حق‌الناس از طرف نوزاد و حلالیت گرفتن

چنانچه حقی را از نوزاد تضییع کند باید از پدر و مادر او حلالیت بطلبد و احتیاطاً هنگامی که بالغ شد از خود او نیز حلالیت بطلبد.

۶. ضرب و جرح نوزاد توسط والدین

تا ضرورت قطعی وجود نداشته باشد باید از تنبیه بدنی خودداری کرد و به فرض ضرورت قطعی، باید طوری باشد که آسیبی به بدن او نرسد و حتی سرخ و کبود نشود.

۷. نزدیکی کردن در حضور نوزاد

نزدیکی کردن در اتاقی که نوزاد خواب است یا بین او و والدین حائلی وجود دارد شرعاً حرام نیست ولی در صورتی که بچه ممیز باشد و حتی صدای نفس والدین را بشنود مکروه است.

۸. نگاه به بدن عریان والدین

عریان شدن پدر با محفوظ بودن عورت در مقابل دختران زیر دو سال مانعی ندارد و همچنین مادر.

۹. حد پوشش نوزاد

احتیاط واجب آن است که والدین عورت نوزاد را از دیگران، چه محارم و چه نامحرمان پوشانند.

ح) مسائل مرتبط با اعمال جراحی

۱. ختنه پسران و علت آن

خداوند این عضو را آفریده که در دوران جنینی آن قسمت از جنین را حفظ کند و پس از تولد عضو زائیدی محسوب می شود مانند بندناف بچه که پس از تولد بریده می شود.
- ختنه برای پسران، قبل از بلوغ مستحب است.
- ختنه پسر بر پدر واجب نیست ولی بهتر است که ختنه کنند تا در زمان بلوغ خودشان مجبور به این کار نشوند.

- اگر نوزادی بدون آن عضو متولد شود نیازی به ختنه کردن او نیست.

- هرگاه طبیب به هنگام ختنه نوزاد بر اثر سهل انگاری ضرری به کودک برساند ضامن است و همچنین اگر خطا کند و سبب زیانی شود. ولی اگر کوتاهی نکرده و مرتکب خطا نشده است بلکه بر اثر عوامل دیگری کودک معیوب گردد یا بمیرد ضامن نیست به شرط این که با اجازه ولی اقدام کرده باشد.

- اگر بچه ختنه نشده را وادار به احرام کنند یا او را محرم سازند احرام او صحیح است ولی تمام طواف های او اشکال دارد، بنابراین در احرام باقی می ماند، مگر این که او را ختنه کنند و سپس طواف کند یا او را طواف دهند.

۲. ختنه دختران

ختنه کردن دختران در شرایط فعلی جایز نیست.

۳. نوزادان دو جنسی

ظاهر کردن جنسیت واقعی نوزادان دو جنسی، جایز و گاه واجب است.

- در عصر و زمان ما می توانند جنس اصلی و غالب فرد را تشخیص دهند و با عمل جراحی، آن جنسیت را تقویت و آشکار کنند، و ختنای مشکله (فرد دو جنسی ای که نتوان این کار را برایش

انجام داد) بسیار نادر است و در فرض مساوی بودن هر دو جنس حذف یکی با عمل جراحی اشکال ندارد ولی در افرادی که جنس غالب آنها مشخص است باید همان جنس را تقویت کنند و تغییر جنسیت صوری جایز نیست.

۴. جدا کردن دو قلوهای به هم چسبیده

جدا کردن دو قلوهای به هم چسبیده در صورتی که خطر یا ضرر قابل ملاحظه‌ای نداشته باشد اشکالی ندارد و گاهی نیز لازم است.

۵. عمل نوزاد شش انگشتی

عمل نوزاد شش انگشتی چنانچه ضرر و خطری نداشته باشد مانعی ندارد.

ط) مسائل متفرقه

۱. استفاده از طلا برای نوزاد پسر

استفاده از طلا برای پسران قبل از بلوغ حرام نیست هر چند بهتر است برای تربیت فرزندان و آشنا کردن آنها با محرمات از این کار اجتناب کنند.

۲. عقد بستن نوزاد

در صورتی که به مصلحت وی نباشد و پس از بلوغ ورشد،

۶۰..... احکام مادران (قبل و بعد از بارداری)

رضایت ندهد، عقد باطل است و نیازی به طلاق ندارد و معمولاً در زمان ما عقد صغیره به نفع وی نیست.

۳. ازدواج با صغیره به قصد محرمیت

ابتدا اصل عقد باید درست باشد تا بعد ثمرات آن حاصل شود، به عبارت دیگر، اثر نمی‌تواند مصحح مؤثر باشد و محرمیت اثر است. این مصداق تقدیم ماحقه التأخیر می‌باشد. راه حل این است که در این موارد عقدی خوانده شود با مدت زمان مثلاً هشت یا نه سال که مفهوم پیدا کند و بعد زمان آن را بیخشند. در مواردی که این چنین نباشد عقد باطل است.

۴. عقد موقت دختر بچه برای پدر پدرخوانده

در صورتی که هدف، ایجاد محرمیت باشد و جهات شرعی رعایت شود اشکالی ندارد.

۵. محرمیت ربیبه

ربیبه و فرزندان ربیبه هرچه پایین رود محرم هستند. علاوه بر این، اگر زوجه بعد از طلاق ازدواج مجدد کند و صاحب دختر شود این دختر به شوهر اول محرم است و ربیبه او می‌شود. این مطلب با آیه شریفه قرآن که می‌فرماید: «وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ»^۱ منافات ندارد، زیرا «فی حجورکم» قید

۱. سوره نساء، آیه ۲۳.

غالب است نه دائم، بنابراین مفهوم ندارد و بسیار ممکن است ربیبهٔ اوّل هم در حجر زوج نباشد.

۶. نیش قبر نوزاد

نیش قبر جایز نیست.

نوزادی را که فوت شده و بدون غسل دفن کرده‌اند نباید نیش قبر کرد و در این زمان غسل او واجب نیست.

۷. حضانت بچه

پدر و جد پدری قیمومیت دارند و مادر حضانت و سرپرستی دختر را تا هفت سال و پسر را تا دو سال، و پدر بقیهٔ مدت را بر عهده می‌گیرند و در غیر آن حاکم شرع تصمیم می‌گیرد.

۸. وضعیت نوزاد نسبت به قبله در هنگام تخلی

احتیاط واجب آن است که بزرگترها بچه را در هنگام تخلی رو به قبله یا پشت به قبله نکنند اما اگر خود بچه بنشیند تغییر جهت او واجب نیست هر چند بهتر است.

۹. تشخیص کفر یا اسلام بچه‌های غیر بالغ، غیر ممیز

اگر پدر او مسلمان باشد حکم مسلمان را دارد ولی اگر فقط مادر او مسلمان باشد احتیاط آن است که از او اجتناب کنند تا خودش مستقل شود و به فهم برسد.

۱۰. دفن دو قلوهای به هم چسبیده

آن طور که آسان تر است آن ها را دفن کنند.

۱۱. پرداخت کفاره زنان شیرده یا باردار

در صورتی که روزه گرفتن برای خود مادر ضرر داشته پرداخت کفاره نیز بر عهده خودش می باشد اما اگر برای بچه ضرر داشته بنا بر احتیاط واجب بر عهده شوهرش است.
- کفاره روزه دایه و نیز کفاره روزه زنی که با تلقیح مجاز نطفه دیگری باردار شده بر عهده خودش است.

۱۲. روزه زن مستحاضه

زن مستحاضه باید روزه ماه رمضان را بگیرد و مستحاضه قلیله نیازی به غسل کردن ندارد ولی مستحاضه کثیره در صورتی روزه اش صحیح است که غسل نماز مغرب و عشاء شب قبل را به جا آورده باشد همچنین غسل های روزی را که روزه است (بنا بر احتیاط واجب).

۱۳. نگاه به عورت کودکان در زمان تخلی

نگاه کردن به عورت کودکان در زمان تخلی برای گرفتن طهارت اشکالی ندارد.

۱۴. تشخیص بزرگ تر بودن یکی از دو قلوهای پسر

برای انجام اعمال واجب در آینده مانند قضای نماز والدین،
پسری که اول به دنیا آمده بزرگ تر است.